

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5934-10

meddelad i Stockholm den 25 november 2011

KLAGANDE

Polismyndigheten i Stockholms län
106 75 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 8 september 2010 i mål nr 3114-10,
se bilaga

SAKEN

Återkallelse av tillstånd att inneha vapen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut som förvaltningsrättens dom innehåller.

YRKANDEN M.M.

Polismyndigheten i Stockholms län yrkar att kammarrättens dom upphävs och att polismyndighetens beslut fastställs. Polismyndigheten anför, utöver vad som framgår av underinstansernas domar, bl.a. följande. I Sverige råder sedan lång tid

Dok.Id 112805

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

tillbaka en allmän enighet om behovet av en sträng kontroll av innehav och bruk av skjutvapen. Vapen får endast användas efter beviljande av tillstånd från en polismyndighet. Huvudsyftet med en sådan kontroll är att motverka missbruk av skjutvapen och att förhindra olyckshändelser. Därför har det i vapenlagen (1996:67) uppställts krav på att en person som beviljas tillstånd att inneha skjutvapen ska vara lämplig som vapeninnehavare, pålitlig, omdömesgill och laglydig. Efter en längre period av frekvent alkoholförtäring gör AA sig skyldig till grovt rattfylleri. Detta kan inte anses uppfylla vapenlagens krav på laglydnad och skötsamhet. Den överklagade domen från kammarrätten är inte förenlig med de skärpta kraven i vapenlagstiftningen.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför, utöver vad som framgår av underinstansernas domar, bl.a. följande. Till grund för bedömningen av lämpligheten att inneha vapen ska utöver domen på grovt rattfylleri även läggas övriga omständigheter. En omständighet av stor betydelse är om en person har dömts för brott tidigare eller om det är fråga om en engångsföreteelse. En annan väsentlig omständighet är om det med fog kan befaras att vederbörande begår nya allvarliga brott. För hans vidkommande kan man inte anta att någon sådan risk föreligger. Polismyndigheten har i yttrande till kammarrätten vitsordat att han inte missbrukar alkohol. Han överkonsumerade alkohol under 10–12 dagar före brottet. Han förtärde dock inte alkohol varje dag och aldrig två dagar efter varandra. Detta är knappast en längre period av frekvent alkoholförtäring. Det senaste och sista läkarintyget efter provtagningar utfärdades den 21 februari 2011. Proverna har, såsom läkare uttryckt det, varit ”jättefina”. Det förhållandet att han efter brottet inte har druckit någon alkohol visar att hans överkonsumtion av alkohol i samband med hans fars bortgång var en engångsföreteelse. Han har tidigare inte dömts för brott eller överkonsumerat alkohol och har sedan brottet helt slutat dricka alkohol. Med hänsyn till detta och då han har haft och har ett ordentligt och skötsamt leverne, kan man rimligen inte anta att han skulle missköta sig så att han inte är lämplig att inneha vapen.

Rikspolisstyrelsen har på Högsta förvaltningsdomstolens begäran avgett yttrande i målet och anför bl.a. följande. Svensk vapenlagstiftning är mycket restriktiv i sin

syn på medborgarnas rätt att inneha skjutvapen. Att inneha skjutvapen är ingen medborgerlig rättighet utan en förmån som en person kan erhålla om kraven i lagstiftningen i övrigt är uppfyllda. En av grundförutsättningarna för tillstånd är att man bedöms vara lämplig att inneha vapen. I denna bedömning ingår att kontrollera om personen kan anses pålitlig, omdömesgill och laglydig. En dom eller misstanke om rattfylleribrott har särskilt stor betydelse då brottet är av sådan art att missbruksproblem kan misstänkas och brottshandlingen kan medföra livsfara för andra. Den som väljer att i berusat tillstånd framföra ett motorfordon och utsätta andra människor för livsfara kan inte anses vara omdömesgill och laglydig. En dom eller misstanke om grovt rattfylleribrott är en stark indikation på alkoholmissbruk. Forskning har visat att det vid grovt rattfylleri i en övervägande del av fallen finns ett bakomliggande alkoholmissbruk. Ett alkoholmissbruk uppfattas i många fall som en sjukdom. För att komma tillrätta med alkoholproblem krävs ofta professionell behandling. I de fall det finns misstanke om missbruks- eller beroendeproblem bör en person inte tillåtas att inneha skjutvapen innan dessa problem uteslutits. För att klargöra och säkerställa att missbruks- eller beroendeproblem inte finns eller kvarstår, bör en relativt lång tid ha förflutit från det att rattfylleriet inträffade fram till dess att ett nytt tillstånd medges. Ett grovt rattfylleribrott inträffar sällan av misstag eller okunskap utan är ett medvetet risktagande. Rikspolisstyrelsen delar därför polismyndighetens bedömning att förutsättningar för återkallelse förelåg.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Ett tillstånd att inneha skjutvapen ska enligt 6 kap. 1 § vapenlagen återkallas av polismyndigheten om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen.

Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en ändring år 2000. Ändringen innebar bl.a. att ordet ”får” ersattes med ordet ”ska” och att återkallelse således gjordes obligatorisk om en återkallelsegrund föreligger. I den utredning som låg till grund för ändringen uttalades att lagstiftningen bör skärpas så till vida att det inte ska vara en möjlighet för en tillståndsenhet att återkalla ett vapentillstånd

under de givna förutsättningarna, utan en skyldighet att göra detta. Att göra en ytterligare lämplighetsprövning vid sidan av prövningen av huruvida grunderna för återkallelse är uppfyllda är inte motiverat (SOU 1998:44 s. 221).

Även trafiknykterhetslagstiftningen har skärpts. År 1987 infördes möjligheten att förverka fordon som använts vid trafiknykterhetsbrott och 1990 sänktes gränsen för straffbar alkoholpåverkan i trafiken från 0,5 till 0,2 promille alkohol i blodet (0,10 milligram per liter utandningsluft). I den proposition som låg till grund för 1990 års ändringar uttalade regeringen att mot bakgrund av de kunskaper som vi numera har om alkoholens betydelse för körförmåga och trafiksäkerhet starka skäl talar för att den nuvarande gränsen ligger på en alltför hög nivå. Alkoholen som riskfaktor i trafiken intar i förhållande till många andra riskfaktorer en särställning på så sätt att den är klart förutsebar och möjlig att beakta för den som planerar att använda ett fordon (prop. 1989/90:2 s. 30 f.). Justitieutskottet betonade att samtidigt som motorfordonstrafiken har genomgått en intensiv utveckling har betydelsen av att fordonsförare avhåller sig från alkohol framhållits allt starkare (bet. 1989/90:JuU2 s. 11). År 1994 sänktes gränsvärdet för grovt rattfylleri från 1,5 till 1,0 promille alkohol i blodet (0,50 milligram per liter utandningsluft). Samtidigt höjdes straffmaximum för grovt rattfylleri från ett till två års fängelse. I den proposition som låg till grund för ändringarna uttalade regeringen att i belysning av nyare vetenskapliga rön beträffande alkohol och trafik framstår gränsen på 1,5 promille såsom alltför hög för att tjäna som riktmärke när det i rättstillämpningen gäller att bedöma om ett rattfylleribrott är att anse som grovt. En sänkning till 1,0 promille ger också eftertryck åt samhällets krav på nykterhet i trafiken och markerar tydligare att samhället ser allvarligt på denna typ av brott (prop. 1993/94:44 s. 25 f.).

Mot bakgrund av dessa ändringar och de motiv som legat bakom dem bör man vid prövning av om ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas se med ökat allvar på det förhållandet att någon gjort sig skyldig till grovt rattfylleri (jfr RÅ83 2:99 D). Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening bör utgångspunkten vara att har en tillståndshavare gjort sig skyldig till grovt rattfylleri får denne anses ha visat

sig vara olämplig att inneha skjutvapen om det inte finns omständigheter som med styrka talar i en annan riktning.

AA har dömts för grovt rattfylleri för att han den 20 februari 2009 har fört en personbil i Åkersberga efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i en sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans utandningsluft under eller efter färden uppgått till 0,98 milligram per liter (1,96 promille alkohol i blodet). Frågan är då om det föreligger omständigheter som med tillräcklig styrka talar för att AA trots detta kan undgå att få sina vapentillstånd återkallade.

AA anför bl.a. följande. Den aktuella körningen var förhållandevis kort, cirka 800 meter, och han avsåg inte heller att köra en längre sträcka. Hastigheten var låg och trafiken var mycket gles. Han är tidigare ostraffad. Efter händelsen har han helt slutat dricka alkohol, vilket hans deltagande i en försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt ingivna läkarintyg ger ett klart belägg för.

Vad AA anför innebär enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening inte att han kan undgå att få sina vapentillstånd återkallade. Polismyndighetens överklagande ska därför bifallas.

Susanne Billum

Margit Knutsson

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Erik Nymansson

Jennie Wenneberg

Föredragande justitiesekreterare

Avd. II

Föredraget 2011-11-02